

Л. Г. Тупчієнко-Кадирова

канд. іст. наук

Кіровоградський факультет менеджменту та бізнесу

Київського національного університету

культури і мистецтв

**СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТІВ ТА ОПИСАНЬ
ДОКУМЕНТІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОПЕРОЮ «МОЛОДА
ГВАРДІЯ» Ю. С. МЕЙТУСА (НА ПРИКЛАДІ КІЛЬКОХ
ДОКУМЕНТІВ АРХІВНОЇ СПАДЩИНИ КОМПОЗИТОРА)**

Введені в науковий обіг декілька документів з архівної спадщини відомого композитора Ю.С. Мейтуса, проведено їхній структурний аналіз на двох рівнях: документа і його тексту.

Ключові слова: структурний аналіз текстів, Ю.С. Мейтус, опера «Молода гвардія».

Спадщина композитора, звичайно, налічує багато різноманітних документів: музичні твори в рукописах та виданнях, чернетки, листи, фото тощо. Досліджувати подібні комплекси можна з різними науковими інтересами: музикознавчими («кухня» творчості завжди приваблює), культурологічними або історичними (події, зафіксовані в документах, несуть печатку часу, в т. ч. культурно-часові прояви свідомості людей, їхнього емоційного стану, що утворює своєрідну емоційну історію людства) та іншими. Архівна творча спадщина Ю.С. Мейтуса налічує багато подібних свідчень, які зберігаються в багатьох архівних установах та підрозділах. Завжди на часі, актуальним і важливим, є введення подібних документів в коло наукових інтересів.

Українським радянським композитором Ю.С. Мейтусом написано 16 опер, більшість з них йшла оперними сценами та була видана у вигляді клавірів та партитур. Об'єктом даного дослідження ми обрали деякі доступні нам документи, що пов'язані з оперою «Молода гвардія» – найуспішнішою оперою композитора у свій час, якщо

не враховувати оперу «Украдене щастя», музика якої й досі лунає на оперній сцені у Львові¹. Предметом дослідження у цій статті є визначення структури каталожних описань та текстів документів. Поза нашою увагою, однак, залишилося багато інших документів, у т.ч. фото. Метою статті стали пошуки відповіді на питання: чим в структурному відношенні розрізняється інформація в різних видах її представлення – в рукописах, каталожних описаннях, листах, списках тощо. Завдання, поставлені нами, деталізують окреслену мету: визначити структуру (структурні елементи (СЕ) каталожного описання, рукопису твору (партитури), листів, списків тощо, порівняти їх між собою.

Основні методи, використані в дослідженні: аналіз, синтез, порівняльний та структурний аналіз вербальних текстів.

У попередніх дослідженнях нами опрацьовані музичні документи (рукописи романсів²), деякі види листів³, біографічні документи⁴, подано їхній структурний аналіз. Але відображення оперної творчості Ю.С. Мейтуса в його архівній спадщині нами ще не розглядалось.

Перед поданням текстів та їх аналізом зробимо загальні зауваги для всіх текстів, що ми аналізуємо, (ці зауваження, однак, більшою мірою стосуються листів).

СЕ виділені жирним шрифтом. Структурний аналіз здійснюється послідовно, відповідно до тексту. Текстові фрагменти (ТФ) взяті в лапки, в межах лапок наводяться й відповідні синтаксичні знаки. В середині ТФ і поза ним розшифровка береться в квадратні дужки. Якщо ТФ ілюструє два і більше СЕ, назви останніх наводяться разом (через прийменник «та»), другий і наступні СЕ наводяться з великої літери. Наприкінці структури наводяться СЕ (Факти, Пропозиції [не висловлені]), ілюстрації для яких сформульовані, а не взяті з тексту.

Відмінки у ТФ зберігаються. В іменному відмінку можуть наводитись прізвище, ім'я, по батькові (ПІБ), назви колективів, установ, творів, жанрів тощо, тобто невеликі за обсягом ТФ, в яких ці предмети – ПІБ й назви – не пов'язані з іншими словами. Тоді ж вони наводяться українською мовою і без лапок. Повний текст і ТФ наводяться мовою оригіналу.

У ТФ порядок ПІБ не змінюється. Крім того, ПІБ може мати повну або скорочену форми, або інше ім'я (прийняте в колі родинних і/або особистісних відносин). Варіанти узагальнюємо аббревіатурою «ПІБ» у СЕ «Персона» (або «Адресат», або «Адресант»).

Документну інформацію конверта і листа розглядаємо як одне ціле, тобто інформацію на конверті доповнюємо ціле, причому порядок структуризації відповідає порядку нумерації: конверт, лист⁵.

У повних текстах збережені авторські помилки в написанні слів, виправлення беруться в квадратні дужки, як і дані, додані автором статті.

СЕ в підсумкових переліках до документів пишуться, для виділення, з великої літери.

Отже, перший документ – список власних творів⁶, в якому композитор зафіксував рукописи та видання творів. Серед них, звичайно, є й дані про оперу «Молода гвардія», які, до речі, займають більше місця в цьому списку, ніж дані про інші опери.

Цей список зроблено самим Ю.С. Мейтусом, на жаль, ми маємо лише ксерокопію, надіслану вдовою композитора – Олександрою Іванівною Васильєвою. Вона його дуже цінувала (хоча це була ксерокопія), про це свідчать її слова: «Дорогая Люция! Посылаю Вам список сочинений Юлия Сергеевича, написанный его рукой, – это очень ценный документ – надеюсь, что он Вам пригодится»⁷.

Перша дата в списку – 1924 рік, коли був написний твір «На смерть Ильича» – ритмодекламація, слова Іскренева⁸, остання дата – 1996 – рік написання партитури останньої опери композитора «Антоній і Клеопатра»⁹, лібрето до якої написала О.І. Васильєва.

Взагалі, в даному списку Ю.С. Мейтус зазначає такі дані (і відповідні СЕ): Рік написання твору, Жанр, Назва, Назви театру/ів, на сцені якого/их вперше поставлена/і, Дата першої постановки (число, місяць, рік), Видання опери в цілому з назвою виду Нотного запису музичного твору [назва СЕ «Нотний запис музичного твору» взята зі статті¹⁰ і для партитури, і для клавіра, адже клавір – рос. «переложение партитуры»¹¹], Назви окремих уривків, частин (наприклад, арій) та Назва/и видавництва/а, Місце видання та Рік виходу.

Написаний список російською, але дані про структуру опери, авторів лібрето, перекладачів ми переклали на українську, інші ТФ російською подаються в лапках у вигляді низки цитат, після яких даємо посилання, розшифровки скорочених слів також подаються російською.

Наступний уривок зі списку (з даними про «Молоду гвардію») в цілому відповідає структурі, що наведена вище. Ці дані вміщені під номером **4. «Молодая гвардия»** в 4х актах, 7 карт.[инах]», 1946–1950, лібрето А. Малишка, переклад з укр.[аїнської] М. Іса-

ковського – «перевод исполнен 7.XI. [7 ноября] 1947 [года (далі це слово не позначається)]», «в Киевском театре оперы и балета» – [перше виконання]. [Видання]: «Клавир оперы изд.[ание] Музфонд [Музыкальный фонд СССР¹²]. Москва»; [знаки повторення слів «Клавир оперы»] изд.[ание] Музгиз [Музыкальное Государственное издательство]. Москва 195[?]; [знаки повторення слів «Клавир оперы изд.[ание] «Музыка» М.[осква] 1971»¹³.

«Отрывки: 1. Молодогвардейская песня 2. Солдатская песня. Для хора и ф[орте].-п[иано]. Изд.[ательство] Музфонд 194[8?9?] x [позначка автора] 3. Ария Ули Громовой x 4. Речитатив и ария Олега x [позначка автора] 5. Ария Валько x x [позначки автора] 6. Ариозо Любы Шевцовой 7. Клятва молодогвардейцев «Застольная...»;

[Напроти уривків перелічені видання з такими самими позначками, що й уривки, але, можливо, в оригіналі списку можуть бути використані кольорові позначки для з'єднання твору та його видання:]

«...x «Музыка» М.[осква] 1973»; «изд.[ательство] Музгиз [Музыкальное Государственное издательство] 1951»; «x Советский композитор Л-[енин]град. 1959»; «x Сов.[етский] комп.[озитор] М.[осква] 196[?]; «x «Музыка» М.[осква] 1971.». «Увертюра в 2 ризля[?] в 4 руки переложение М. Сечкина «Муз.[ична] Укр.[аїна]» К.[иїв] 1974». «Увертюра в переложении для духового оркестра Музгиз [Музыкальное Государственное издательство] М.[осква] 1956...»;

«...в новой редакции [опера] поставлена на сцене Сталинского [Донецкого] оперного театра 21.I.[января] 1950[;] Ленинградского малого оперного театра 22.IV.[апреля]1950»¹⁴. Мова йде саме про Сталінський театр, а не про театр в м. Сталіно (Донецьк), оскільки «у вересні 1947 року Донецький російський музичний театр був перейменований в Сталінський державний російський театр опери та балету»¹⁵. Ленінградський Малий театр опери та балету (сучасна назва) був організований у 1918 (у споруді колишнього Михайлівського театру). У 1920 названий Державним академічним театром комічної опери, у 1921 перейменований в Малий петроградський державний академічний театр, з 1926 – Державний академічний Малий оперний театр, в 1964 отримав сучасну назву¹⁶.

«Ария Любы из II акта. Изд.[ательство] «Радянськ.[ий] комп.[озитор]» К.[иїв] 1960»; «Изд.[ательство] Музгиз [Музыкальное Государственное издательство] К.[иїв] 1960»; «Изд.[ательство] «Музгиз»

[Музыкальное Государственное издательство] М.[осква]; «Изд.[ательство] Музыка М.[осква] 1971»; «Ария Фролова из I акта «Изд.[ательство] «Музыка» М.[осква] 1973»; «Ария комиссара Фролова «Сов.[етский] комп.[озитор] Киев. 1960»; «Муз.[ична] Укр.[аїна] К.[иїв] 1970»; «Додаток до журналу «Соц.[иалистическая] культура 1957 № 1[?]»; «Укр.[аїнський] Музфонд [Музыкальный? Музичний? фонд] 1957»¹⁷.

Ці дані свідчать про написання та постановки опер, про видання творів у вигляді клавирів або партитур. Крім того, в списку поєднані рукописи та їх видання. Використати список можна для пошуку рукописів творів, які не видані, та для уточнення видань. Остання монографія, присвячена життю та творчості Ю.С. Мейтуса, датована 1983 р., отже, крайні дати: 1924 – 1980 рр., остання дата – написання опери «Іван Грозний». Крайні дати списку – ширші, після опери «Іван Грозний» композитором створено багато камерних творів (романсів та пісень) та ще дві опери¹⁸.

Ще один список, надісланий разом зі списком, який ми тільки що розглянули, – список оперних постановок творів Ю.С. Мейтуса за кордоном СРСР¹⁹. Спочатку наведемо повний текст, потім зробимо частковий його структурний аналіз та перелічимо СЕ.

Текст. «Композитора Мейтуса Юлия Сергеевича оперы были поставлены за рубежом:

Венгрия в Будапеште опера «Молодая гвардия».

Чехословакия в Праге опера «Молодая гвардия».

Румыния в консерватории «Молодая гвардия».

Румыния в городе Клуже получила государственную премию Румынии.

Германия городе Дессау опера «Рихард Зорге»

Китай в Пекине опера «Молодая гвардия».

Вьетнам в Ханое опера «Молодая гвардия».

Во время войны с Американцами.

Спустя после войны через 10 лет была заново поставлена. Рецензии есть в газете «Комсомольская правда» и «Советская культура».

Структурний аналіз документної інформації

Персона та Автор творів (фах та ПІБ): «Композитора Мейтуса Юлия Сергеевича»

Подія: «оперы были поставлены за рубежом [за кордонами СРСР]»

Події та Особливості постановки: «Вьетнам в Ханое опера «Молодая гвардия». Во время войны с Американцами. Спустя после войны через 10 лет была заново поставлена.»

Наявність рецензій та Назви газет: «Рецензии есть в газете «Комсомольская правда» и «Советская культура».

Отже, у списку названі лише дві опери: «Молода гвардія» (6 постановок), «Ріхард Зорге» (1 постановка).

Список становить перелік Країн, Міст, Оперних театрів, Жанру (опера) та Назв самих опер (тут перелічені СЕ). Після більш детального (структурного) аналізу тексту додамо такі СЕ: Персона та Автор творів (фах та ПІБ); Подія; Особливості постановки; Наявність рецензій на постановки; Назви газет, де розміщені рецензії.

Стосовно змісту списку скажемо таке. Активні воєнні дії у В'єтнамі були з 1965 по 1973 рр.²⁰, це приблизна дата першої постановки. Щодо переліку місць постановок, слід сказати, що в монографії²¹, хоча й зазначені деякі інші міста та країни, ніж у списку, але дана постановка в Ханой не згадується. Відповідь на питання, чи мала на увазі автор списку постановку в Пхеньяні (Корея), чи постановки у В'єтнамі, – потребує додаткових розвідок, залишимо це на інші публікації.

Розглянемо ще один список²², надісланий О.І. Васильєвою. Скоріше за все, список створений після 1982 р., оскільки остання опера за датою написання це «Иван Грозный», закінчена у 1982 р.²³

В поданні тексту та ТФ зберігаємо відсутність деяких синтаксичних знаків та особливість написання цифри один «I».

Текст. «Список нотного материала оставленного на хранение в библиотеке комбината Музфонда СССР композитором Мейтусом

I. Анна Каренина – 2 клавира, I партитура [рукою Ю.С. Мейтуса далі приписано] 1 клавира получен ЮМ

2. Ярослав Мудрый – I клавира, I партитура

3. Рихард Зорге – I клавира, I партитура

4. Марьяна Пинедра – I клавира, I партитура

5. Заря над Двиной – I клавира

6. Братья Ульяновы – I партитура

7. Иван Грозный – I клавира

Изданные клавиры

1. Дочь ветра – I клавира

2. Братья Ульяновы – I клавира

3. Молодая гвардия – I клавир
4. Украденное счастье – I клавир
- 5.

Зав.[едующая] архивом нотного цеха [Подпись] Коробова».

Зробимо структурний аналіз початкового та прикінцевого записів списку та запису Ю.С. Мейтуса.

Назва списку та Подія: «Список нотного материала оставленного на хранение в библиотеке комбината Музфонда СССР композитором Мейтусом»

Назва виду документів: «нотного материала»

Характеристика та Процес: «оставленного на хранение»

Місце зберігання: «в библиотеке комбината Музфонда СССР»

Організація: комбінат Музичний фонд СРСР

Структурний підрозділ: бібліотека комбінату Музичний фонд СРСР

Персона (фах та прізвище): «композитором Мейтусом»»

Назва виду «нотного матеріалу»: «Изданные клавиры»

Персона (посада та прізвище): «Зав.[едующая] архивом нотного цеха [Подпись] Коробова»

Подія: «1 клавир получен ЮМ»

Персона (підпис): Ю[лій Сергійович] М[ейтус]

Отже, під номером 3 у списку виданих клавирів міститься запис про клавир опери «Молода гвардія». Список цікавий і тим, що дає інформацію про діяльність Музфонду, про допомогу композиторам у створенні чистовиків клавирів та партитур опер.

Сам список має такі СЕ: Назва опери, Нотний запис музичного твору та його кількість, Видані клавирі (Видання), кількість видань. Після аналізу додамо такі СЕ: Назва списку та Подія; Назва виду документів; Характеристика та Процес; Місце зберігання; Організація та Структурний підрозділ; Персона (фах, посада та прізвище).

Наступний об'єкт нашої уваги – записи у каталозі Центрального державного архіву-музею літератури та мистецтва (ЦДАМЛМ) м. Києва про «Молоду гвардію».

Запис у каталозі.

Мейтус Ю.С. Молода гвардія : опера на 4 акти, 7 картин : партитура / Мейтус Ю.С. ; лібрето А. Малишка за однойменним романом О. Фадеева. 1947 р. 112 арк.+80 арк.+68 арк.+49 арк. (номери справ 2–5).

Структурний аналіз каталожного запису.

Автор твору (Прізвище, ініціали): Мейтус Ю.С.

Назва твору: Молода гвардія

Жанр твору та Особливості структури: «опера на 4 акти, 7 картин»

Нотний запис музичного твору: партитура

Літературний текст опери [назва СЕ взята зі статті²⁴] **або Словесно-звукова частина музичного твору:** лібрето

Автор лібрето: А.[ндрій] Малишко

Назва літературного твору – основи лібрето: «за однойменним романом» – [Молода гвардія]

Жанр літературного твору: роман

Автор літературного твору: О.[лександр] Фадеєв

Рік: 1947 р.

Обсяг (кількість аркушів): 112 арк.+80 арк.+68 арк.+49 арк.

Номери справ: 2–5

СЕ вже перелічені в структурному аналізі, тому не будемо повторювати.

Рукопис партитури опери зберігається в чотирьох справах²⁵. Розглянемо детально одну справу²⁶, решта мають схожу структуру.

Мейтус Ю.С. Молода гвардія : опера на 4 акти, 7 картин. Акт другий, картина перша, картина друга : партитура. 1947 р. Літ. текст укр. мовою, назви частин твору написані укр., рос. мовами. Рукопис. Розміри: 38,7 x 23, 8 см; арк.. 49: 36,3 x 12,3 см / Мейтус Ю. С. ; лібрето А. Малишка за однойменним романом О. Фадеєва // ЦДАМЛМ. – Ф. 182. – Оп. 1. – Спр. 3. – 82 арк.

Нумерація. Усі аркуші пронумеровано простим олівцем в правому верхньому куті від 1 до 82, в т.ч. і вставлені аркуші, які в палітурку не увійшли. Авторська нумерація розташовується посередині у верхній частині аркуша, від 153 по 286 аркуш. Аркуші, вставлені після палітурних робіт, автором не пронумеровані.

Описання засобів фіксації. Нотний текст написано простим гострим олівцем, кілька аркушів – чорним чорнилом [переписувачем?], деякі позначки зроблені червоним, синім, рожевим, зеленим олівцем на нотному папері з чорними лініями.

Описання матеріального носія. Папір нотний, лінії чорні. Краї прим'яті. В правому нижньому куті папір місцями стертий, вірогідно від перелистування руками, текст змазано. Деякі краї та інші частини аркушів проклеєні папіросним і більш щільним папером. Па-

літурка коричневого кольору, матеріали: картон, матерія синього кольору.

Структура вербального тексту по аркушах (без літературного тексту лібрето):

Обкладинка, перша сторінка: «Акт второй», блакитним олівцем

Арк. 1/1 «Акт другий», червоним олівцем

Арк.. 1/2 «Картина перша», синім олівцем

арк. 1/2 – 49/1 – нотний текст із словами лібрето

Арк. 50/1 – «Акт другий. Картина друга», синім олівцем

Арк. 50/1 – 82/2 – нотний текст із словами лібрето

Характеристики текстів. На останньому аркуші обкладинки – позначки (не нотні) Ю.С. Мейтуса рожевим олівцем.

Нотний текст – без виправлень, додаткові позначки стосуються темпу тощо.

У бібліографічному описанні використані СЕ (відповідно): Автор; Назва твору; Жанр; Структура твору; Назва частини твору; Нотний запис музичного твору; Рік створення; Мова; Вид документа; Розміри; Літературний текст твору; Автор лібрето; Назва, Жанр, Автор літературного твору (основи лібрето); Місце зберігання документа (архів, фонд, опис, справа); Кількість аркушів.

До СЕ бібліографічного описання додаємо СЕ архівного описання: Нумерація аркушів; Описання засобів фіксації; Описання матеріального носія; Структура вербального тексту; Характеристики текстів.

Далі наведемо результати структурного аналізу каталожних описань та документної інформації листів, в яких також йдеться про «Молоду гвардію».

Лист № 1.

Моральов О.[лег] Лист композитору Мейтусу О. від режисера вистави «Молода гвардія» О. Моральова, Білоруський театр опери та балету, від [16] жовтня 1953 р. Рос. мовою, машинопис. Розміри: 29,5 x 20,3 см; конверта: 11,3 x 15,6 см // КММКШ. – Ф. Мейтуса Ю. – Док. №. 806. – 1 арк., конверт²⁷.

Текст конверта. Текст на конверті: «гор.[од] Киев, 2, Владимирская, д.[ом] 14 кв.[артира] 8 Мейтусу Ю. С.»

На штемпелях: «Минск 161053 [дата відправлення: 16 жовтня 1953 р.] Киев 181053 [дата надходження: 18 жовтня 1953 р.]».

Описання матеріальних носіїв конверта та листа. Папір кон-

верта пожовклий, марка червоного кольору, конверт відрізаний з лівого боку, краї потерті, з розривами. Лист написаний на папері блакитного кольору – на бланку установи, краї пожовклі.

Описання засобів фіксації. Тексти конверта, листа надруковані на машинці. Підпис зроблено рукою фіолетовим чорнилом. Рукою Ю.С. Мейтуса в правому верхньому куті написано «24 XI 53 Ю.М.» [авторучкою зі стержнем? чорнилом?] синього кольору.

Структурний аналіз документної інформації

Звернення та прізвище: «Уважаемый товарищ Мейтус!»

Подія: «Коллектив Белорусского Государственного ордена Ленина Большого театра оперы и балета приступил к работе над постановкой Вашей оперы «Молодая гвардия».

Заклад: Білоруський Державний ордена Леніна Большой театр опери і балету

[Нині – Національний академічний Большой театр опери і балету Республіки Беларусь, був створений у 1933 р. як Державний театр опери і балету Беларусі на базі Білоруської студії опери і балету, з 1940 р. – Большой, з 1964 р. – академічний²⁸].

Твір та жанр: Молода гвардія, опера

Подія: «В нашей постановке партия Олега Кошевого поручена баритону заслуженному артисту БССР Ворвулеву Н.Д. В своем письме Вы любезно предложили прислать пунктировку партии Олега для баритона».

Персона: (герой твору): Кошовий Олег

Персона (виконавець ролі, голос та звання): «Ворвулев Н.Д.», баритон, заслужений артист БРСР

Прохання: «Дирекция театра очень просит Вас выслать нам пунктировку партии Олега для баритона, которую мы после переписки вышлем Вам обратно в полной сохранности».

Посада та Професія автора: «Режиссер спектакля «Молодая гвардия»

Підпис: «О.[лег] Моралев»

Отже, на відміну від попередніх бібліографічних описів, в даному є такі СЕ: Кореспондент, Посада автора, Заклад. Так само додаються й СЕ архівного описування.

Спільні для обох листів СЕ документної інформації (див. нижче): Звернення та Ім'я й по батькові; Подія; Твір та Жанр. СЕ, яких немає в попередніх та нижченаведених переліках СЕ: Заклад; Персона: (герой твору); Персона (виконавець ролі, голос та звання); Про-

ханья; Посада та Професія автора листа. В тексті листа вони виконують роль прохання та обґрунтування його причини.

Лист № 2.

Мейтус Ю.С. Лист композитора [режисеру?] Борису Олександровичу [прізвище поки що не встановлене] з приводу постановки «Молодої гвардії», від 31 жовтня 1974 р. Рукопис. Рос. мовою. Розміри: 28,7 x 20,2 см // КММКШ. – Ф. Мейтуса Ю.С. – Док. № 1915. – 1 арк.

Описання матеріального носія. Лист написаний на білому, трохи пожовклому папері, синім чорнилом. Кути, краї паперу прим'яті.

Структурний аналіз документної інформації

Місце та Дата написання листа: «Київ 31 окт[ября]. 1974 г.»

Звернення та Ім'я й по батькові: «Дорогой Борис Александрович!»

Подія комунікації: «Ал-[ексан]дра Ивановна передала мне, что Вы вчера звонили.»

Персона (ім'я й по батькові): Ол-[ексан]дра Іванівна Васильєва, дружина Ю.С. Мейтуса

Подія: «В связи с этим дополняю свое еще не отправленное письмо некоторыми интересующими Вас вопросами, связанными с оперой «Молодая гвардия».

Поради щодо виконання твору: «1. Лучше, чтобы Олега пел баритон. Хотя в Клавире указано «тенор», но творческая практика показала, что у баритона партия Олега звучит рельефнее. К тому же в клавири высокие ноты имеют всюду варианты для баритона. Тем более, что у Вас есть хорошие исполнители.»

Пояснення (ймовірно у відповідь на попередній лист кореспондента) та Цитати-висловлювання автора роману: «2. Относительно Стаховича: Привожу две выписки из примечаний ко II тому собрания сочинений А. Фадеева. (Госуд.[арственное] Изд-[ательств]о худож.[ественной] л-[итерату]ры. М.[осква] 1959 [год], стр. 564) из которых видно, что фамилия Стаховича является вымышленной.

«...Многие образы романа также вымышлены, например, образы Матвея Шульги, Ивана Федоровича Проценко, бойца Каюткина, ... а также Стаховича, Фомина и других. «Но во всех случаях, – писал Фадеев, – материал, из которых я лепил эти образы, почерпнут из живих фактов жизни».

Создавая образ Стаховича, Фадеев не ставил своей целью повторить действительную историю определенного лица (как из-

вестно, нікто из арестованных молодогвардейцев не выдал членов своей организации). Индивидуализм, себялюбие и малодушне роднят Стаховича с Мечиком. «С детских лет он привык считать себя незаурядным человеком, для которого не обязательны обычные правила человеческого общежития».

«Стахович мог совершить героический поступок на глазах у людей близких или обладающих моральным весом, – говорит Фадеев, – но при встрече с опасностью или трудностью один на один был трус.»

Бібліографічні дані до цитат: «примечаний ко II тому собрания сочинений А. Фадеева. (Госуд.[арственное] Изд-[ательств]во худож.[ественной] л-[итерату]ры. М.[осква] 1959 [год], стр.[аница] 564.»

Персона (герої твору): Стахович; Шульга Матвій; Проценко Іван Федорович; Каюткін; Фомін; Мечик

Персона (автор роману – літературної основи опери): Фадеєв О[лександр]

Подія: «З.Посылаю в подарок театру два клавира.»

Обіцянка: «Постараюсь приехать на премьеру.»

Оцінка події та подія: «Рад, дорогой Борис Александрович, что Вы решили работать над «Молодой гвардией».

Оцінка відношення: «Крепко жму руку.»; «Ваш»

Підпис: «Юл.[ий] Мейтус»

Отже, SE документної інформації, спільні для листів: Місце та Дата написання листа; Звернення та Ім'я й по батькові; Подія; Персона (ім'я й по батькові). SE, яких немає в попередніх переліках: Поради щодо виконання твору; Пояснення; Цитати автора роману; Персона (герої твору); Персона (автор роману – літературної основи опери); Обіцянка; Оцінка події; Оцінка відношення.

Отже, нами розглянуто списки, описання, листи. Звичайно, документів, речей, пов'язаних з цією оперою, набагато більше, ніж ми тут представили. Залишимо їхній розгляд на майбутнє.

У нашому дослідженні ми використали два рівні. Перший – нижній – рівень Тексту документа. Другий – рівень Документа, описання його змістовних ознак, матеріального носія, засобів та способів фіксації інформації. На рівні тексту не застосовуються ознаки, які відносяться до групи документів: назва архіву, номер фонду, опису, справи. Саме ці ознаки визначають місце даного Документа в групі документів, об'єднують його з групою документів,

з певним закладом зберігання, який є суспільним інститутом навколишнього культурного середовища.

Спільність СЕ в текстах та описаннях документів пояснюється так. Бібліографічний опис часто залучає додаткові уточнюючі дані, взяті не з даного документа, а з інших. Але, в першу чергу, використовує дані з тексту документа. Адже текст містить значну і важливу інформацію щодо ідентифікації документа: Автор, Кореспондент, Дата, Місце, Мета створення документа тощо. Але текст містить і інформацію, яка не входить до бібліографічного опису і яка становить інтерес для істориків, джерелознавців.

Найголовніший висновок, що можна зробити, – інформаційний потенціал записів різних рівнів (від узагальнених в каталожних записах до детальних у текстах самих документів) є різний. В текстах і описаннях Документів є спільні СЕ, оскільки текст є першим джерелом інформації для описання. Але текст має специфічні СЕ, потенціал яких в нинішніх інформаційно-пошукових системах поки що, на жаль, не використовується. Для навколишнього культурного середовища документ репрезентує себе багатьма ознаками (СЕ): Персона (автор, кореспондент тощо), Назва твору, Заклад тощо. Але для того, щоб текст конкретного документа ввести в певне культурне середовище, ввести текст документа не тільки в науковий обіг, але й культурний, слід позначати фрагменти тексту потенційно привабливими пошуковими ознаками. Ними можуть бути Події, Персона, Оцінки, Прохання тощо.

У майбутньому нами планується розглянути інші види архівних документів спадщини Ю.С. Мейтуса, інші види музичних творів або різні аспекти документної інформації.

¹ Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької. В репертуарі на жовтень 2011 р. – «Украдене Щастя», Ю. Мейтус, лібрето М. Рильського за драмою І. Франка [Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької. Репертуар на жовтень 2011 р. – Режим доступу: <http://kultura.lviv.ua/teatr/repertuary-teatriv/7444-lvivskyj-natsionalnyj-akademichnyj-teatr-opery-ta-baletu-im-solomiji-krushelnytskoji-%E2%80%93-repertuar-nazhovten-2011-roku.html> – Назва з екрану. – С. 1.]

² *Тутчієнко-Кадирова Л.Г.* Описання музичних та інших документів на основі інтегрованого формату описування // *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* – 2009. – № 2. – С. 14–23.

³ *Тутчієнко-Кадирова Л.Г.* Структурний аналіз інформаційної складо-

вої офіційних листів // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2010. – Вип. 14. – С. 358–376; *Тупчієнко-Кадирова Л.Г.* Структурний аналіз інформаційної складової особистих листів // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – К., 2011. – Вип. 31. – У друці; *Тупчієнко-Кадирова Л.Г.* Листи та листівки Д.Д. Шостаковича до Ю.С. Мейтуса // Спеціальні історичні дисципліни. – К., 2011. – Чис. 18 : Актуальні проблеми нумізматки у системі спеціальних галузей історичної науки : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Перші (міжнародні) Ястребовські читання», (Кіровоград, 20–22 жовт. 2011 р.). – С. 197–202.

⁴ *Тупчієнко-Кадирова Л.Г.* Структурний аналіз біографічних документів (на прикладі навчання Ю.С. Мейтуса) // Гуржіївські історичні читання : Зб. наук. пр. – Черкаси, 2011. – Вип. 4. – С. 71–73.

⁵ *Бєсянська Г.В.* Діловодство : навч. посіб. для дистанційного навчання. – К., 2007. – С. 346.

⁶ *Мейтус Ю.* Список творів. – Ксерокопія рукопису. – Рос. мовою. Розміри: 29,7 x 21,1 см // Особистий архів Тупчієнко-Кадирової Люції Георгіївни [автора статті] (далі ОАТКЛГ. – Док. № 4. – 15 арк. (21 с.).

⁷ Васильєва Олександра Іванівна. Лист до Тупчієнко-Кадирової Л.Г. від 10 березня 2004 р. – Рос. мовою. Розміри: 29,5 x 21,5 см // ОАТКЛГ. – Док. № 3. – Арк. 2.

⁸ *Мейтус Ю.* Список творів / Ю. Мейтус. – Ксерокопія рукопису. – Рос. мовою – Розміри: 29,7 x 21,1 см // ОАТКЛГ. – Док. № 4. – Арк. 2.

⁹ Там само. – Арк. 15/2.

¹⁰ Партитура : [стаття] // Сов. энциклопедический словарь. – 3-е изд. – М., 1985. – С. 969.

¹¹ Клавир : [стаття] // Там же. – С. 584.

¹² Музичний фонд СРСР – громадська організація, створена при Спілці композиторів СРСР у 1939 р. Основна мета – «сприяти композиторам та музикознавцям в розвитку їх творчої діяльності, в підвищенні кваліфікації і зростанні майстерності». Для цього фінансувались «поїздки для збирання фольклорного матеріалу», надавались «позики, які повертаються, на період роботи над новими творами», організовувались «прослуховування творів», «переписування та розмножування нотних матеріалів», «медична допомога та санаторне-курортне лікування». Він мав власні будинки творчості та відпочинку, будинки композиторів тощо [Муз. енциклопедія : [в 6 т.]. – М., 1976. – Т. 3. – Ст. 804–805].

¹³ *Мейтус Ю.* Список творів / Ю. Мейтус. – Ксерокопія рукопису. – Рос. мовою – Розміри: 29,7 x 21,1 см // ОАТКЛГ. – Док. № 4. – Арк. 6.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Донецький академічний державний театр опери та балету ім. А. Солов'яненка : стисла історична довідка // Інформаційний портал Донеччини. – Режим доступу: <http://www.info.dn.ua/culture/solov.shtml>. – Назва з екрану. – С. 1.

¹⁶ Ленинградский Малый театр оперы и балета. – Режим доступа: http://vseslova.com.ua/word/Ленинградский_Малый_театр_оперы_и_балета-56863. – Заглавие с экрана.

¹⁷ *Мейтус Ю.* Список творів. – Ксерокопія рукопису. – Рос. мовою – Розміри: 29,7 x 21,1 см // ОАТКЛГ. – Док. № 4. – Арк. 9.

¹⁸ Там само. – Док. № 3. – Арк. 14–15.

¹⁹ Васильєва-Мейтус Олександра Іванівна. Лист до Тупчієнко-Кадирової Люції Георгіївни [автора статті] від 10 березня 2004 р. – Рос. мовою. Розміри: 29,5 x 21,5 см; конверт: 23 x 32,3 см // ОАТКЛГ. – Док. № 3. – 1 арк., 1 конверт.

²⁰ Война во Вьетнаме. Американское вмешательство (1965–1973) // Википедия : Свободная энциклопедия. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wik>. – Заглавие с экрана.

²¹ *Архимович Л., Мамчур И.* Юлій Мейтус : очерк жизни и творчества. – М., 1983. – С. 52–54.

²² Список нотного матеріалу, що залишений на зберігання в бібліотеці Комбінату Музфонду СРСР композитором Мейтусом, за підписом зав.[іду-ючої] архівом нотного цеху Коробової. – Ксерокопія машинопису та автографу. – Рос. мовою. Розміри: 29,7 x 21,5 см // ОАТКЛГ. – Док. № 2. – 1 арк.

²³ *Мейтус Ю.* Список творів / Ю. Мейтус. – Ксерокопія рукопису. – Рос. мовою – Розміри: 29,7 x 21,1 см // ОАТКЛГ. – Док. № 4. – Арк. 14/1.

²⁴ Либретто : [статья] // Сов. энциклопедический словарь. – 3-е изд. – М., 1985. – С. 707.

²⁵ *Мейтус Ю.С.* Молода гвардія : опера на 4 акти, 7 картин. Акт перший : партитура / Лібрето А. Малишка за однойменним романом О. Фадєєва. 1947 р. Рукопис. Літ. текст укр. мовою // ЦДАМЛМ, ф. 182., оп. 1, спр. 2, 114 арк.; *Мейтус Ю.С.* Молода гвардія : опера на 4 акти, 7 картин. Акт другий, картина перша, картина друга : партитура. / Мейтус Ю.С. ; лібрето А. Малишка за однойменним романом О. Фадєєва. 1947 р. Літ. текст укр. мовою. Рукопис. Розміри: 38,7 x 23, 8 см; арк.. 49: 36,3 x 12,3 см // Там само, спр. 3, 82 арк.; *Мейтус Ю.С.* Молода гвардія : опера на 4 акти, 7 картин. Акти третій і четвертий : партитура / Мейтус Ю. С. ; лібрето А. Малишка за однойменним романом О. Фадєєва. 1947 р. Рукопис // Там само, спр. 4, 68 арк.; *Мейтус Ю.С.* Молода гвардія : опера на 4 акти, 7 картин. Акт четвертий : партитура. 1947 р. Мова укр., рос. Рукопис. Розміри: 38,7 x 24,4 см; арк. 29–30 (папір Музфонду): 34,8 x 24,9 см / Мейтус Ю.С. ; лібрето А. Малишка за однойменним романом О. Фадєєва // Там само, спр. 5, 50 арк.

²⁶ Мейтус Ю.С. Молода гвардія : опера на 4 акти, 7 картин. Акт другий, картина перша, картина друга : партитура. 1947 р. Літ. текст укр. мовою. Рукопис. Розміри: 38,7 x 23, 8 см; арк.. 49: 36,3 x 12,3 см / Лібрето А. Малишка за однойменним романом О. Фадєєва. // ЦДАМЛМ, ф. 182, оп. 1, спр. 3, 82 арк.

²⁷ Моральов О.[лез] Лист композитору Мейтусу О. від режисера вистави «Молода гвардія» О. Моральова, Білоруський театр опери та балету, від [16] жовтня 1953 р. Рос. мовою, машинопис. Розміри: 29,5 x 20,3 см; конверта: 11,3 x 15,6 см // КММКШ. – Ф. Мейтуса Ю. – Док. №. 806. – 1 арк., конверт.

²⁸ История Национального академического Большого театра оперы и балета Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://belarusopera.by/teatr/istoriya/istoriya-natsionalnogo-akademicheskogo-bolshogo-teatra-operi-i-baleta-respubliki-belarus>. - Заглавие с экрана.

Summary

Several documents and private letters from the heritage of the Ukrainian soviet composer U.S. Meytus are introduced into the sphere of scientific investigation. Their structural analysis on the levels of document and text is carried out.

Keywords: structural analysis of texts, U.S. Meytus, opera «Moloda hvardiia».